ISSN: 3027-8597 (Online)

JMND
Journal of MCU NakhonDhat
วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2568) : Vol.12 No.3 (March 2025)
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND
pp: 95-108

บทความวิจัย : Research article

ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ*

OPERATIONAL EFFECTIVENESS OF COMMUNITY FINANCIAL INSTITUTIONS IN THE NORTHERN PROVINCES

สยาม เจติยานนท์*, กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, ภาสกร ดอกจันทร์
Siam Jatiyanont*, Kampanart Wongwatthanaphong, Phasakorn Dokchan
คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก ประเทศไทย
Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok, Thailand
*Corresponding author E-mail: siam.jat@uru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสำคัญของทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ และประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน และ 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือในการวิจัย คือ 1) แบบสอบถามประชากรเป็นผู้บริหารหรือคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยวิธีสุ่มอย่างแบบหลายขั้นตอน 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน และ 6 คน ตามลำดับ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญสถาบันการเงินชุมชน ด้วยวิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการวิจัย พบว่า ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก การบริหารจัดการ และประสิทธิผลการดำเนินงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนภาวะผู้นำ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารจัดการ สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ได้ร้อยละ 61.20 (R^2 = .612) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ทุนทางสังคม การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ตามลำดับ แนวทางการยกระดับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เริ่มจากส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้สมาชิกพึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมอาชีพมีรายได้เพิ่ม แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงาน คือ ส่งเสริมกิจกรรมที่เพิ่มทุนทางสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก การนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ และสมาชิกคัดสรรคณะกรรมการที่มีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และบริหารงานด้วยความโปร่งใส

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, การมีส่วนร่วมของสมาชิก, การบริหารจัดการ, ประสิทธิผลการดำเนินงาน และสถาบันการเงินชุมชน

Abstract

This research aims to: 1) Examine the significance of social capital, member participation, leadership, management, and operational effectiveness of community financial institutions;

* Received March 7, 2568; Revised March 22, 2025; Accepted March 24, 2025

2) Analyze the factors influencing the operational effectiveness of community financial institutions; and 3) Explore strategies for improving the operations of community financial institutions in the northern provincial cluster. A mixed-methods research approach was employed. The research tools include: 1) A questionnaire survey of 400 community financial institution executives or committee members, selected through simple random sampling; and 2) In-depth interviews and focus group discussions involving 12 and 6 participants, respectively. The key informants consisted of community financial institution committee members, academics, and financial institution experts, selected through purposive sampling. The findings revealed that social capital, member participation, management, and operational effectiveness were all rated at a high level, while leadership was rated at the highest level. Multiple regression analysis indicated that social capital, member participation, and management could predict 61.20% (R^2 = .612) of the operational effectiveness of community financial institution in the northern provinces, with statistical significance at the 0.01 level. When ranking the factors influencing operational effectiveness, social capital had the highest impact, followed by management and member participation, respectively. Strategies for enhancing village and urban community funds should begin with promoting the local economy to foster self-reliance among members and ensure a stable income. Approach to improv operational effectiveness should include activities that strengthen social capital, encourage member participation, integrate technology, and ensure the selection of knowledge, competent, and ethical committee members who can manage operations with transparency.

Keywords: Social Capital, Participation, Management, Operational Effectiveness and Community Financial Institutions

บทนำ

สถาบันการเงินชุมชนมีบทบาทอย่างมากในการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของประเทศ ร้อยละ 60 ของครัวเรือนในส่วนภูมิภาคนิยมฝากเงิน และขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจและสถาบันการเงินกึ่งในระบบ (กรวีร์ ปัณณราช และฏฐภัทร์ ศุภเศรษฐสิริ, 2567) โดยพบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการด้านสินเชื่อ (ชุติมณฑน์ วงษ์คำหาร, 2559) ซึ่งตรงกับนโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะเป็นแหล่งเงินทุนและศูนย์กลางการเรียนรู้ สร้างโอกาส สร้างงาน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชน เพราะจะสามารถดำเนินกิจกรรมได้หลากหลายขึ้น เช่น การส่งเสริมการออมเงิน การรับฝากและถอนเงิน การให้สินเชื่อ กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและชุมชน และบริการธุรกรรมการเงินอื่น ๆ ดังนั้น สถาบันการเงินชุมชน จึงเป็นองค์กรสำคัญที่สามารถช่วยให้ประชาชนที่ไม่มีทุนทรัพย์ หรือหลักทรัพย์ในการค้ำประกัน สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินที่จำเป็นเร่งด่วน ประชาชนยังได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชน และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ

จากการรายงานสรุปจำนวนสถาบันการเงินชุมชนของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 และ สาขา 2 ครอบคลุม 9 จังหวัดภาคเหนือ มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งสิ้น 8,262 กองทุน

ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 1,575 แห่ง ไม่สามารถเปิดจัดตั้งได้ จำนวน 1,000 แห่ง ปิดดำเนินการ จำนวน 368 แห่ง มีสถาบันการเงินชุมชนที่ดำเนินการอยู่ จำนวน 207 สถาบัน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2567) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13.14 ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้เข้าร่วมการอบรม แต่เทียบกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งหมด คิดเป็นเพียงร้อยละ 2.51 และจากรายงานการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 สถาบันการเงินชุมชนจำนวน 450 กองทุน ใน 15 จังหวัด พบว่า สถาบันการเงินชุมชนบางแห่งยังขาดศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดดำเนินการ และบางแห่งหยุดดำเนินการ เนื่องจากไม่เป็นไปตามมาตรฐาน (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2561)

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การทำงานร่วมกัน การวางแผน และภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน (พระปุญญาพัฒน์ แสงวงค์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย, 2565); (ณฐชน วงษ์ขำ, 2561) โดย David, A. S. et al. ได้อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นกลยุทธ์สำคัญในการปรับปรุงผลการดำเนินงานทางการเงินของหน่วยงานรัฐบาล (David, A. S. et al., 2023) นอกจากนี้ ทุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรการเงินชุมชนดำเนินไปสู่ความสำเร็จ เพราะทุนทางสังคม เครือข่ายความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ทำให้สถาบันการเงินชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น รวมถึงลดความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อได้ โดยการเสริมสร้างทุนทางสังคมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมสร้างเครือข่าย การอบรมสมาชิกให้มีความรู้และทักษะด้านการเงิน การเชื่อมโยงกับภาคีต่าง ๆ ที่เอื้อต่อความร่วมมือให้นำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน (พระปุญญาพัฒน์ แสงวงค์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับ Putu, Y. W.et al. ที่อธิบายไว้ว่า ทุนทางสังคมมีผลกระทบเชิงบวกต่อข้อได้เปรียบทางการแข่งขันและส่งผลต่อประสิทธิภาพทางธุรกิจของสถาบันสินเชื่อหมู่บ้าน (Putu, Y. W. et al., 2019) และอุมาวดี เดชธำรงค์ และวิระพงศ์ จันทร์สนาม ที่อธิบายไว้ว่า การบริหารจัดการ เป็นปัจจัยความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชน เช่น การวางแผน การกำหนดเป้าหมายชัดเจน การทำแผนการพัฒนาให้สมาชิก การมอบหมายงานที่เหมาะสม และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (อุมาวดี เดชธำรงค์ และวิระพงศ์ จันทร์สนาม, 2562)

ความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ โดยผลการศึกษาครั้งนี้แสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิผลการดำเนินงานให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของทุนทางสังคม ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การบริหารจัดการและประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1) เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของ

ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ และประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน และวัตถุประสงค์ข้อ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน สำหรับวัตถุประสงค์ข้อ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมด้วยเครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. แนวทางการศึกษาเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ที่ยังดำเนินการอยู่ จำนวน 207 แห่ง ข้อมูลรายงานของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 และ 2 ณ วันที่ 31 มีนาคม 2567 (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2567) โดยสถาบันการเงินชุมชนแต่ละแห่งจะมีคณะกรรมการและผู้บริหาร จำนวน 9 - 15 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 2,035 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหรัญญิก เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ และคณะกรรมของสถาบันการเงินชุมชน ภายใต้การกำกับของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ 9 จังหวัด ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน และในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2 ประกอบด้วย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน แต่พบว่า ในจังหวัดแพร่ไม่มีสถาบันการเงินชุมชนที่ยังดำเนินกิจการอยู่

ผู้วิจัยได้มีการพิจารณาความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยได้ทำการพิจารณาถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS โดยเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณ Hair, J. F. et al. ที่กล่าวว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีอัตราส่วนระหว่างตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรอิสระโดยให้ใช้อัตราส่วนอย่างน้อย: 10 : 1 หากต้องการให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำเพิ่มขึ้น โดย Hair, J. F. et al. แนะนำว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีอัตราส่วน 20 : 1 ซึ่งเป็นทางเลือกที่ดี (Hair, J. F. et al., 2010) และ Pedhazur, E. J. ได้เสนอว่ากฎพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ว่าควรมีอย่างน้อย 15-20 ตัวอย่างต่อตัวแปรอิสระหนึ่งตัว เพื่อให้ได้ค่าประมาณที่เชื่อถือได้ ค่าพารามิเตอร์มีเสถียรภาพและลดความเสี่ยงของ Multicollinearity (Pedhazur, E. J., 1997) ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง 20 x 20 = 400 ตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนผู้บริหาร/คณะกรรมการ สถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

ลำดับ	จังหวัด	จำนวนประชากร ผู้บริหาร/คณะกรรมการ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร/คณะกรรมการ
1	เชียงราย	275	54
2	เชียงใหม่	535	105
3	น่าน	116	23
4	พะยา	245	48
5	แพร่	0	0
6	แม่ฮ่องสอน	9	2
7	ลำปาง	290	57
8	ลำพูน	418	82
9	อุตรดิตถ์	147	29
รวม		**2,035**	**400**

ที่มา: ข้อมูลรายงานสรุปจำนวนสถาบันการเงินชุมชน สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 และ สาขา 2, 2567

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างได้ใช้หลักความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยชั้นที่ 1 มีการแบ่งประชากรตามระดับชั้นภูมิ คือ จำนวนของสถาบันการเงินชุมชนในเขตพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 207 แห่ง ชั้นที่ 2 กำหนดประชากรที่เป็นคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 2,035 คน และขั้นตอนสุดท้ายเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยการเขียนรายชื่อคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชนแต่ละสถาบัน แล้วจับฉลากเลือกผู้บริหารซึ่งเป็นประธานหรือคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชนตามสัดส่วนของพื้นที่จังหวัด จนครบจำนวน 400 คน

2. แนวทางการศึกษาเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารหรือคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนในเขตพื้นที่ สาขา 1 และสาขา 2 ประกอบด้วย ประธานหรือคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถาบันการเงินชุมชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ สาขา 1 และ สาขา 2 นักการธนาคาร และพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน นักวิชาการ จำนวน 3 คน รวมจำนวน 12 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม กับผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนในเขตพื้นที่ สาขา 1 และสาขา 2 ประกอบด้วย ประธานสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 1 คน และนักวิชาการ จำนวน 3 คน และจำนวน 6 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้รวบรวมประเด็นคำถามที่ใช้ในงานวิจัยต่าง ๆ มากำหนดเป็นประเด็นคำถามในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นแบบสอบถามที่กำหนดให้ผู้ตอบเลือก 1 คำตอบ จำนวน 7 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในสถาบันการเงินชุมชน อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ จำนวน 78 ข้อ ประกอบด้วย ด้านทุนทางสังคม จำนวน 12 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก จำนวน 15 ข้อ ด้านภาวะผู้นำ จำนวน 16 ข้อ ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 16 ข้อ และประสิทธิผลของสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 19 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ เป็นคำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open ended Questions) จำนวน 1 ข้อ

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structural Interview) และเป็นแบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด กับผู้บริหารหรือคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และนักการธนาคาร จำนวน 12 คน สำหรับข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสัมภาษณ์จากการนำการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และข้อค้นพบจากผลการวิจัยในบริบทปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของพื้นที่ ตอนที่ 3 บทบาทของสถาบันการเงินชุมชน ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน

3. การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ คือ Google meet โดยสนทนากลุ่มในลักษณะการร่วมอภิปรายของบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 6 คน ใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม 3 ชั่วโมง เพื่อเก็บความคิดเห็น ความรู้สึก หรือประสบการณ์เกี่ยวกับ

หัวข้อด้านทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก การบริหารจัดการ และด้านภาวะผู้นำเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชนให้มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้นำในการดำเนินการสนทนากลุ่ม ชักนำให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน (Dilshad, R. M. & Latif, M. I., 2013)

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

การทดสอบหาความตรง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้มั่นใจว่าคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินและข้อเสนอมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า IOC 0.60 - 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ที่ค่า IOC ที่คำนวณได้จะต้องมากกว่า 0.50 (IOC > 0.50) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) ดังนั้น ข้อคำถามทุกข้อในแบบสอบถามนี้มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวัดความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อวัดความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (α: Cornbrash's Alpha Coefficient) ของแต่ละตัวแปรสังเกตุได้อยู่ระหว่าง 0.637 - 0.910 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 (สุจิตรา บุณยรัตพันธุ์, 2557) ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เบื้องต้น ดังนั้น แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีแจกแบบสอบถามทางไปรษณีย์ (Mailed Questionnaire) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ โดยได้นำหนังสือขอความร่วมมือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 และ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2 ที่เป็นหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงินที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ 9 จังหวัด เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูล และประสานให้ประธานและคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชนให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและแจกแบบสอบถามให้กับคณะกรรรมการสถาบันการเงินชุมชนที่ถูกเลือกและประธานสถาบันการเงินชุมชนเก็บรวบรวมแบบสอบถามส่งกลับคืน หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำการเก็บข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ ดำเนินการเขียนรายงานการวิจัย และการอภิปรายผล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับประธานหรือคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 12 คน การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นหัวข้อทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำ และการบริหารจัดการ การสนทนากลุ่มทางออนไลน์ จำนวน 6 คน เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) วิเคราะห์ แบบสอบถามแต่ละส่วน ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นในส่วนที่ 2 ถึงส่วนที่ 6 ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (Best, J. W., 1997)

4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับมาก
2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง
1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับน้อย
1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทุนทางสังคม ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ซึ่งทั้งสองตัวแปรมีระดับการวัดอันตรภาค (Interval Scale) โดยใช้การวิเคราะห์การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงบรรยายในการศึกษาที่มุ่งค้นหาลักษณะของการสื่อสารด้านคำพูดหรือจากการสัมภาษณ์ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่รวบรวมมาได้นั้นเป็นการแยกแยะส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้น ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและความเที่ยงตรงจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน (Data Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2547) โดยการวิจัยนี้จะตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนในเขตพื้นที่สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 และ สาขา 2 ผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงนักวิชาการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) และการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbachs' alpha coefficient)

2. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติพื้นฐาน ที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์เพื่อทดสอบความถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) โดยใช้เทคนิคหลายขั้นตอน (Stepwise Selection) และสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Multiple Correlation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 55 - 64 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีพเป็นเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในระยะเวลามากกว่า 22 ปี และมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน

2. ทุนทางสังคมของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = .433) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบรรทัดฐานทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความไว้เนื้อเชื่อใจ ตามลำดับ

3. การมีส่วนร่วมของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = .440) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลงมือปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการรับประโยชน์ ด้านการตรวจสอบ ประเมินผล และด้านการคิดและการวางแผน ตามลำดับ

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารและคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = .406) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ

5. การบริหารจัดการของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = .427) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการนำ ด้านการวางแผน และด้านการควบคุม ตามลำดับ

6. ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = .407) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมั่นคง ปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพของชุมชน ด้านความเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน และด้านวินัยทางการเงินของชุมชน ตามลำดับ

7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

ตัวแปรอิสระ	ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ						
	B	SE	Beta	t	p-value	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	.654	.147		4.455	.000		
ด้านทุนทางสังคม (X_1)	.426	0.43	.450	9.867	.000**	.478	2.090
ด้านการมีส่วนร่วม (X_2)	.217	.049	.237	4.430	.000**	.346	2.892
ด้านการบริหารจัดการ (X_3)	.172	.044	.185	3.887	.000**	.437	2.287
$R = .782$, $R^2 = .612$, $R^2_{adj} = .609$, $F = 205.260$, $Sig = .000$							

**มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบจากปัญหา Multicollinearity เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง โดยใช้สถิติในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดด้วยค่าสถิติ Collinearity Statistics ประกอบด้วย 2 ค่า คือ ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.346 - 0.478 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 2.090 - 2.892 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารจัดการสามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือได้ร้อยละ 61.20 (R^2= .612) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของตัวแปร

พบว่า ทุนทางสังคมมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .450 การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .237 และการบริหารจัดการมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .185 เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารจัดการ ตามลำดับ

8. บทบาทของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ พบว่า สถาบันการเงินชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนระดับฐานรากได้เข้าถึงแหล่งทุนโดยไม่ต้องมีทรัพย์สินเป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกัน เพียงมีสมาชิกมาค้ำประกันเงินกู้เท่านั้น ทำให้การขอสินเชื่อเป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินไป โดยเฉพาะกรณีที่สมาชิกมีความจำเป็นต้องการใช้เงินฉุกเฉิน หลายครอบครัวปลดหนี้นอกระบบโดยขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินชุมชนที่มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ต่ำกว่าไปใช้หนี้นอกระบบ ทำให้ค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวลดลง และสมาชิกส่วนหนึ่งจะขอสินเชื่อเพื่อการลงทุนประกอบอาชีพ หรือช่วยเหลือกับสมาชิกครอบครัวที่เดือดร้อนทางการเงิน แต่อย่างไรก็ตาม หลายสถาบันการเงินชุมชนก็พบปัญหา ดังนี้ 1) สมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ตรงเวลาที่กำหนดไว้ โดยมีสาเหตุหลัก คือ สมาชิกที่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรที่มีรายได้เพียงครั้งเดียวต่อปี บางปีประสบปัญหาปริมาณผลผลิตตกต่ำหรือราคาพืชผลตกต่ำ ทำให้สมาชิกไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้คืนได้ 2) สมาชิกหนีหนี้ ไม่ชำระหนี้ตามสัญญา โดยย้ายออกไปทำงานนอกพื้นที่ ไม่สามารถติดต่อได้ โดยสาเหตุเกิดจาก สมาชิกบางรายมีปัญหากับครอบครัว มีเจ้าหนี้นอกระบบจำนวนหลายคน 3) เกิดการทุจริต ยักยอกเงินของคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน โดยคณะกรรมการนำเงินของสถาบันการเงินชุมชนหรือเงินฝากของสมาชิกเข้าบัญชีตัวเอง สำหรับการบริหารจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ สถาบันการเงินชุมชนจะใช้วิธีประนีประนอมหนี้ในเบื้องต้น จะไม่ดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมาย เพราะจะทำให้เสียเวลาและงบประมาณในการดำเนินการฟ้องร้อง

9. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

จากผลการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) ทุนทางสังคม ควรมีการส่งเสริมความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และกฎเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่สมาชิกในสังคมยอมรับความคิดเห็นและการอยู่ร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมอาสาสมัครและสันทนาการช่วยเสริมสร้างเครือข่ายและความร่วมมือในชุมชน และมีนโยบายในการพัฒนาอาชีพ และหาตลาดให้กับสมาชิก เมื่อสมาชิกมีอาชีพ มีรายได้ ก็จะทำมีการชำระหนี้คืนได้ 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก เริ่มตั้งแต่สมาชิกสามารถเลือกสรรคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมเข้ามาทำหน้าที่ และสถาบันการเงินชุมชนควรออกกฎระเบียบให้แต่ละกิจกรรมต้องมีสมาชิกเข้าร่วมพร้อมค่าตอบแทนให้กับสมาชิก เช่น การประชุมในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ และร่วมการตรวจสอบภายใน 3) ภาวะผู้นำ คณะกรรมการสถาบันการเงินที่ถูกคัดสรรเข้าไปชุดใหม่ ปฏิบัติหน้าที่ใหม่ อาจไม่มีประสบการณ์ หน่วยงานกำกับดูแล เช่น สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ควรมีการจัดอบรมให้กับบุคลากรเพื่อให้ความรู้ด้านการเงิน การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน ให้สามารถจัดทำงบการเงิน ดูแลการจัดทำงบดุล งบกำไรขาดทุน และรายงานการเงินต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องตามระเบียบ โดยการฝึกอบรมคอร์สเรียนออนไลน์ซึ่งจะทำให้สะดวก และลดค่าใช้จ่ายของผู้ฝึกอบรม และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา 4) การบริหารจัดการ เนื่องจากสถาบันการเงินชุมชนมีสถานะเป็นนิติบุคคล ทำให้โครงสร้างองค์กรแต่ละแห่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกันตามการตอบสนองความต้องการของสมาชิก และชุมชน แต่หน้าที่หลักในการบริหารสถาบันการเงินชุมชน คือ การให้ความรู้ด้านการเงิน บริหารการเงิน และการออมกับสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน การรับฝากเงิน ถอนเงิน การกู้ยืม การให้สินเชื่อ การลงทุนหาผลประโยชน์ การกำหนดอัตราเงินปันผลและอัตราดอกเบี้ย ระบบการบริหารความเสี่ยง การติดตามและทวงหนี้

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ และประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

จากการศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ของสถาบันการเงินชุมชน พบว่า ทุนทางสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบรรทัดฐานทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความไว้เนื้อเชื่อใจ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะวดี ยอดนา ที่อธิบายไว้ว่าทุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เนื่องจากมีรายได้เพียงพอและมีเงินเหลือเพื่อการออม สถาบันศาสนาช่วยพัฒนาจิตใจให้คนเป็นคนดี จึงส่งผลให้คณะกรรมการและสมาชิกมีการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต คณะกรรมการบริหารมีทักษะในการให้บริการทางการเงิน สมาชิกมีความรู้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สถาบันการเงินทุนชุมชนมีระบบการจัดการความรู้ที่ดีทำให้คนในชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต (ปิยะวดี ยอดนา, 2561)

การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลงมือปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการรับประโยชน์ ด้านการตรวจสอบ ประเมินผล และด้านการคิดและการวางแผน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ David, A. S. et al. ที่อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของรัฐบาลมณฑล แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางสถิติที่สำคัญกับผลการดำเนินงานทางการเงินของหน่วยงาน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนมีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางปฏิบัติด้านงบประมาณ และผลการดำเนินงานทางการเงินของหน่วยงานรัฐบาล (David, A. S. et al., 2023)

ภาวะผู้นำ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปุญญาพัฒน์ แสงวงค์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย ที่อธิบายไว้ว่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสู่ความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนด้านภาวะผู้นำ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก คือ ผู้ที่จะนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ จากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำโดดเด่น ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะให้งานสำเร็จ อำนาจบารมีทางสังคม และความเสียสละ ส่วนคุณลักษณะด้านอื่น ได้แก่ การปฏิบัติงาน วิธีการบริหารงาน ส่งผลต่อผลประกอบการที่ดี และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พระปุญญาพัฒน์ แสงวงค์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย, 2565)

การบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการนำ ด้านการวางแผน และด้านการควบคุม ตามลำดับ สอดคล้องกับ อุมาวดี เดชาธำรงค์ และวิระพงศ์ จันทร์สนาม ที่อธิบายไว้ว่า ทัศนคติเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (อุมาวดี เดชธำรงค์ และวิระพงศ์ จันทร์สนาม, 2562)

ประสิทธิผลในการดำเนินงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมั่นคงปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพของชุมชน ด้านความเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน และด้านวินัยทางการเงินของชุมชน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ วิเศษพรม ที่อธิบายไว้ว่า สถาบันการเงินชุมชนมีประสิทธิผลในภาพรวมอยู่ระดับมากทุกด้าน โดยด้านมิติการเงิน มีประสิทธิผลเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ มิติลูกค้า มิติการเรียนรู้และการเติบโต มิติกระบวนการทำงานภายในองค์กร (สำราญ วิเศษพรม, 2560)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารจัดการสามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ได้ร้อยละ 61.20 และเมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ทุนทางสังคม การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของ พระปุญญาพัฒน์ แสงวงค์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย ที่อธิบายไว้ว่า ทุนทางสังคมเป็นเครือข่าย ความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรการเงินชุมชน เนื่องจากช่วยให้องค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและทรัพยากรจากชุมชนได้มากขึ้น รวมถึงสามารถลดความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อได้ โดยองค์กรการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้แล้ว องค์กรการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จจากองค์กรการเงินชุมชนสามารถเสริมสร้างทุนทางสังคมและปัจจัยอื่น ๆ เหล่านี้ได้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมสร้างเครือข่าย การอบรมสมาชิกให้มีความรู้และทักษะด้านการเงิน การเชื่อมโยงกับภาคีต่าง ๆ และการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความร่วมมือจะปัจจัยส่งเสริมให้องค์กรการเงินชุมชนดำเนินการไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน (พระปุญญาพัฒน์ แสงวงค์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ วิเศษ ที่อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก มีผลต่อการบริหารจัดการของสถาบันการเงินชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยการให้สมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ การตัดสินใจ การออกระเบียบ ข้อบังคับ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และติดตามประเมินผล นอกจากนี้แล้ว การบริหารจัดการมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน (สำราญ วิเศษพรม, 2560) ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้เกิดจากการที่ผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนมีการวางแผนกระบวนการกำหนดแนวทาง และกลยุทธ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ มีการจัดองค์การที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน และการจัดระบบการบริหารจัดการในรูปแบบโครงสร้างของสถาบันการเงินชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน มีการชี้นำนโยบายที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย การสร้างความร่วมมือภายในชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก และมีการควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานให้เกิดความโปร่งใส สอดคล้องกับกฎระเบียบ และป้องกันการทุจริต ส่งผลทำให้เกิดความมั่นคงของสถาบันการเงินชุมชน มีจำนวนหนี้เสียลดลง เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เกิดการกระจายรายได้ สร้างงาน เกิดความมั่นใจของคนในชุมชนในด้านความปลอดภัย คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี คนในชุมชนมีวินัยทางการเงิน ด้วยมีการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างมีเหตุผล มีการออมอย่างสม่ำเสมอ การทำบัญชีครอบครัว เกิดการเรียนรู้การเงินชุมชน การพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การบริหารจัดการทางการเงิน เป็นต้น

ส่วนภาวะผู้นำไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิด Substitutes for Leadership ของ Kerr, S. & Jermier, J. M. ที่อธิบายไว้ว่า ภาวะผู้นำ ไม่ได้เป็นตัวแปรในการกำหนดประสิทธิผลของการดำเนินงาน เนื่องจาก อาจมีปัจจัยเสริมอื่นที่สามารถทำหน้าที่แทนได้ในบางสถานการณ์ เช่น เศรษฐกิจฐานรากของชุมชน การมีงานทำที่มั่นคง สมาชิกเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และองค์กรที่มีระบบสนับสนุนที่ดี (Kerr, S. & Jermier, J. M., 1978) ซึ่งจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนได้มีความเห็นร่วมกันในกรณีที่ภาวะผู้นำไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานว่า สถาบันการเงินชุมชนที่ยังเปิดดำเนินการอยู่นี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีความตั้งใจในการทำงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต

แต่ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนไม่ค่อยดีหรือสถาบันการเงินชุมชนยังมีปัญหา สาเหตุอาจเกิดจากเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน แต่ขณะเดียวกันถ้าสถาบันการเงินชุมชนใดที่อยู่ในเขตชุมชนเมืองและชุมชนกึ่งเมืองที่มีเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนดี ประชาชนมีอาชีพมั่นคง ประสิทธิผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ถึงแม้ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารหรือคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนไม่โดดเด่นก็ตาม หรือกล่าวได้ว่าถึงแม้ผู้นำของสถาบันการเงินชุมชนเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถ แต่ถ้าสถาบันการเงินชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่สมาชิกประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลักส่วนมากจะมีรายได้ไม่แน่นอนของรายได้ในแต่ละปี ถ้าเกิดภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถจะควบคุมได้ เช่น น้ำท่วม แล้ง ราคาผลผลิตตกต่ำ จะทำให้สมาชิกเกิดปัญหาไม่สามารถชำระหนี้สินตามสัญญา แต่ถ้าสถาบันการเงินชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่เขตเมืองหรือกึ่งเมือง ชุมชนมีเศรษฐกิจฐานรากดี ประชาชนมีอาชีพเสริมหลังจากฤดูเก็บเกี่ยว สมาชิกก็จะไม่ค่อยมีปัญหาในการชำระหนี้ และสามารถระดมทุนเงินฝากจากสมาชิกได้ ก็จะส่งผลให้ประสิทธิผลการดำเนินงานดี ดังนั้นจึงสามารถอธิบายได้ว่าทำไมภาวะผู้นำของผู้บริหารไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

แนวทางในการพัฒนาการดำเนินการของสถาบันการเงินชุมชนเริ่มจาก 1) ให้ความรู้กับสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนได้เข้าใจบทบาทความรับผิดชอบในการคัดสรรคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนที่จะเข้ามาบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน คือ สมาชิกจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการเลือกคณะกรรมการที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตอาสาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และมีความรู้ความสามารถ ที่จะทำให้สถาบันการเงินมีฐานะการเงินที่แข็งแกร่งและมั่นคง 2) สนับสนุนให้ชุมชนมีทุนทางสังคมที่ดี คือ สร้างรากฐานของความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการสนับสนุนซึ่งกันและกันของสมาชิก เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมประชุมในกิจกรรมของชุมชน ร่วมถึงการเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมแสดงความคิดเห็น ทำงาน และตรวจสอบการทำงานของสถาบันการเงินชุมชน 3) ระบบการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนที่ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจการด้านการวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการตรวจสอบ โดยนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยป้องกันการผิดพลาดและการทุจริต สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปุญญาพัฒน์ แสงวงค์ดี และ กฤตวรรณ สาหร่าย ที่อธิบายไว้ว่า แนวทางการปฏิบัติที่ดีของสถาบันการเงินชุมชน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของชุมชน โดยสมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่น และความไว้วางใจ รวมถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน จนนำไปสู่การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัจจัยการวางแผน การทำงานร่วมกัน และการบริหารจัดการ ซึ่งแต่ละปัจจัยมีความเกี่ยวเนื่องสนับสนุนซึ่งกันและกัน สร้างสรรค์ให้เกิดระบบสวัสดิการชุมชน เพื่อพัฒนาชีวิตคนในชุมชน โดยแนวทางการปฏิบัติที่ดีนั้นเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำทุนทางสังคมที่หลากหลายในชุมชนมาเป็นทุนในการดำเนินการยึดโยงเข้าด้วยกัน สร้างให้เกิดคุณค่า และผลประโยชน์เพิ่มขึ้นให้กับชุมชน ซึ่งส่งผลให้สถาบันการเงินชุมชนกลายเป็นหนึ่งในทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชน (พระปุญญาพัฒน์ แสงวงค์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจะช่วยให้สถาบันการเงินชุมชนประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ และทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เนื่องจาก สถาบันการเงินที่มีประสิทธิผลการดำเนินงานที่ดีนั้น ส่วนใหญ่มาจากชุมชนที่มีเศรษฐกิจชุมชนที่ดี สมาชิกมีอาชีพ และรายได้ที่มั่นคง

สรุปและข้อเสนอแนะ

ทุนทางสังคมมีความสำคัญในการบริหารสถาบันการเงินชุมชน ดังนั้น การที่จะให้สถาบันการเงินชุมชนเกิดขึ้น ชุมชนต้องมีความเข้มแข็งก่อน คือ ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมที่ดี มีบรรทัดฐานทางสังคมที่ดี ความไว้เนื้อเชื่อใจ และการสร้างเครือข่ายร่วมมือกัน ซึ่งการมีทุนทางสังคมดีสามารถทำให้เกิดประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือสูงสุดเป็นปัจจัยอันดับที่สอง ดังนั้น คณะกรรมการบริหารของสถาบันการเงินชุมชนควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมด้านการคิดและการวางแผน โดยสามารถเสนอความคิดเห็น และร่วมวางแผนการดำเนินงาน นโยบาย และการตัดสินใจของสถาบันการเงินชุมชน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถาบันการเงินชุมชนที่จัดขึ้น และมีส่วนร่วมการตรวจสอบและประเมินผล ส่วนปัจจัยการบริหารจัดการนับว่าเป็นอีกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือที่ผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนควรให้ความสำคัญ โดยมีการวางแผนกระบวนการกำหนดแนวทาง และกลยุทธ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินและกิจกรรมต่าง ๆ มีการจัดองค์การที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน และการจัดระบบการบริหารจัดการในรูปแบบโครงสร้างของสถาบันการเงินชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน รวมถึงมีการสร้างความร่วมมือภายในชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก และมีการควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ให้เกิดความโปร่งใส สอดคล้องกับกฎระเบียบ และป้องกันการทุจริตหรือความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้แล้ว การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ควรมีการศึกษาศักยภาพและเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน กล่าวคือ ถ้าพื้นที่ไม่มีความพร้อม เช่น ประชาชนมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง การออมในชุมชนมีน้อย มีปัญหาการชำระหนี้ไม่ตรงเวลา และที่สำคัญสมาชิกจะขอสินเชื่อเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่ได้ขอสินเชื่อเพื่อต่อยอดหารายได้ ซึ่งมีผลต่อความยั่งยืนของสถาบันการเงินชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรวีร์ ปัณณราช และฎฐภัทร์ ศุภเศรษฐสิริ. (2567). แจงสี่เบี้ย. เรียกใช้เมื่อ 16 เมษายน 2567 จาก https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/research-and-publications-pdf/articles-and-publications/articles/download/2024/article-2024mar06.pdf

ชุติมณฑน์ วงษ์คำหาร. (2559). ความสำเร็จในการนำนโยบายการยกระดับกองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชนไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา สถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณฐชน วงษ์ขำ. (2561). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ: กรณีศึกษากองทุนที่ได้รับการพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.

ปิยะวดี ยอดนา. (2561). การบริหารแบบบูรณาการของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนจังหวัดสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พระปุญญาพัฒน์ แสงวงค์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย. (2565). ปัจจัยสู่ความสำเร็จสถาบันการเงินชุมชนบ้านดอนตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และสถาบันการเงินชุมชนบ้านแม่ใจใต้ ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 7(1), 117-193.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2567). รายงานสรุปจำนวนสถาบันการเงินชุมชน สาขา 1 และ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2561). กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2566 จาก https://www.audit.go.th/th/กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ-สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

สำราญ วิเศษพรม. (2560). รูปแบบพัฒนาการบริการจัดการสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดนครพนม. ในวิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุจิตรา บุณยรัตพันธุ์. (2557). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: พับลิชชิ่ง.

สุภางค์ จันทวานิช. (2547). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุมาวดี เดชธำรงค์ และวิระพงศ์ จันทร์สนาม. (2562). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา สถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารสมาคมนักวิจัย, 25(1), 72-89.

Best, J. W. (1997). Research in Education. (3th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.

David, A. S. et al. (2023). Mediating Effect of Public Participation on the Relationship between Budgeting Practices and Financial Performance of County Governments in Kenya. Stratford Peer Reviewed Journals and Book Publishing Journal of Finance and Accounting, 7(5), 78-94.

Dilshad, R. M. & Latif, M. I. (2013). Focus Group Interview as a Tool for Qualitative Research: An Analysis. Pakistan Journal of Social Sciences, 33(1), 191-198.

Hair, J. F. et al. (2010). Multivariate data analysis. (7th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

Kerr, S. & Jermier, J. M. (1978). Substitutes for leadership: Their meaning and measurement. Organizational Behavior and Human Performance, 22(3), 375-403.

Pedhazur, E. J. (1997). Multiple Regression in Behavioral Research. New York: Holt Rinehart and Winston.

Putu, Y. W. et al. (2019). Social Capital Effectiveness toward Competitive Advantage and Business Performance (Case Study of Village Credit Institutions in Gianyar Regency, Bali, Indonesia). Scientific Papers Series “Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development”, 19(3), 2285-3952.